

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU
Esas No : 2018/1070
Karar No : 2018/3383

Temyiz Eden (Davacı) : Yeşil Barış Hukuk Derneği

Vekili : Av. Deniz Bayram

Teşvikiye Mah. Şakayık Sk. No:40/7 K:1 - Şişli/İSTANBUL

Karşı Taraf (Davalı) : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - ANKARA

Vekili : Hukuk Müşaviri V. Zeynep Erben - Aynı adreste

Davalı Yanında Müdahil : Akkuyu Nükleer A.Ş.

Mustafa Kemal Mah. 2159. Sk. No:14 - Söğütözü- Çankaya/ANKARA

Vekili : Av. Mert Güneş - Aynı adreste

İstemin Özeti : Danıştay Ondördüncü Dairesi'nin 23/11/2017 günlü, E:2015/3265, K:2017/6250 sayılı kararının temyizden incelenerek bozulması, davacı tarafından istenilmektedir.

Savunmaların Özeti : Danıştay Ondördüncü Dairesince verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu ve temyiz dilekçesinde öne sürülen nedenlerin, kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı belirtilerek temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Ulya EMİROĞLU

Düşüncesi : Dairece yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda; gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerinin önlenmesi ve çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için ilgili mevzuat ile bilimsel esaslar uyarınca gereken tedbirlere nihai ÇED Raporunda yer verildiği ve söz konusu raporda belirlenen eksikliklerin çevrenin korunması yönünden olumsuz etkilerinin olmayacağı belirtilmiş ise de, görülmekte olan dava ile İdari Dava Daireleri Kurulu'nun E:2018/1075, E:2018/1074, E:2018/1361, E:2018/1365, E:2018/1745, E:2018/1360, E:2018/1069, E:2018/1076, E:2018/1068, E:2018/1359, E:2018/1362, E:2018/1029 esas sayılı dava dosyalarında, söz konusu ÇED raporuna ilişkin çeşitli uzman görüşlerinin ve raporların bulunduğu, bu raporlarda söz konusu projenin çevrenin korunması yönünden olumsuz etkilerinin bulunduğu ve ÇED Raporunda buna yönelik tedbirlere yeterince yer verilmediği yönünde teknik bilgi gerektiren tespitlere yer verildiği anlaşılmakta olup, söz konusu hususların açıklığa kavuşturulması amacıyla ara kararla bilirkişilerden ek rapor talep edilmesi ve bu rapora göre uyumsuzluk hakkında karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca, dosyanın tekemmül ettiği anlaşıldığından davacının yürütmenin durdurulması istemi görüşülmeyerek dosya incelendi, gereği görüldü:

Dava; Mersin İli, Gülnar İlçesi, Büyükeceli Beldesinde yapımı planlanan "Akkuyu Nükleer Güç Santrali (Nükleer Güç Santrali, Radyoaktif Atık Depolama Tesisi, Rihtim, Deniz Dolgu Alanı ve Yaşam Merkezi)" projesi hakkında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU
Esas No : 2018/1070
Karar No : 2018/3383

Genel Müdürlüğünce verilen 01/12/2014 günlü, 3688 sayılı "ÇED Olumlu" kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Danıştay Ondördüncü Dairesi'nin 23/11/2017 günlü, E:2015/3265, K:2017/6250 sayılı kararıyla; Dairelerince yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen rapor ile dosyadaki bilgi ve belgelerin değerlendirilmesinden; davacılar tarafından, dava konusu ÇED Olumlu kararının dayanağı olan Nihai ÇED raporunda, nükleer santrallerin risk potansiyellerinin bilimsel kurallara uygun biçimde ortaya konulmadığı, nükleer santrallerin işletimi sırasında kaza dışında da insan ve çevre sağlığına zararlarının olduğu, bu konuların yeterince değerlendirilmediği, raporda, radyasyonun kanserojen etkilerine, genetik mutasyon ve kromozom anomalilerine yol açtığına ilişkin bilgilere yer verilmediği ve süregelen etkilerinin değerlendirilmediği, ayrıca santralde çalışacak işçiler için radyasyona yönelik bir önlem belirtilmediği, Uluslararası Atom Enerji Ajansının güvenlik prensiplerine yer verilerek, bu prensipler ile ulusal mevzuata uyulacağına taahhüt edilmesiyle yetinildiği, güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemlerin açıklanmadığı, Acil Eylem Planının net bir şekilde tartışılmadığı, yakın çevrenin tahliyesine ilişkin yeterli bilgi bulunmadığı, sağlık koruma bandı mesafesinin 800 metre olarak belirlenmesine karşın, nihai olarak tasarım dökümanında değerlendirildikten sonra tespit edileceğinin ifade edilmesinin çelişkili ve tutarsız olduğu ileri sürülmekte ise de; bilirkişi raporunda; Nihai ÇED raporunda nükleer kazalar, enerji ihtiyacının karşılanması, seçilen teknolojinin yeterliliği ve diğer enerji kaynakları ile karşılaştırılması seçilen teknolojinin alternatif teknolojiler arasındaki yeri, nükleer santrallerin uluslararası denetim usul ve esasları hakkında genel uygulama çerçevesinde projenin uluslararası kriterlere uygunluğu hususlarının ÇED raporunda yeterli derecede ele alındığı ve raporun bu bakımlardan yeterli olduğu, proje uygulaması sırasında alınacak tedbirlerin santralin güvenli işletimi için uluslararası nükleer güvenlik, nükleer güvence denetimi ve nükleer emniyet usul ve uygulamalarındaki kriterlere uygun olduğu, eksiklik olarak belirtilen hususların Ön Güvenlik Analizi Raporu (ÖGAR) aşamasında yer alması gereken hususlar olduğunun belirtildiği, Nihai ÇED raporunda önerilen VVER reaktörlerinin günümüz nükleer santrallerinde kullanılan standartlara uygun bir sisteme sahip olduğu, Uluslararası Atom Enerji Ajansı tarafından önerilen güvenlik ve işletme standartlarına uygun özellikleri bünyesinde taşımakta olduğu, projeden kaynaklanacak tüm çevresel etkilerin; su, hava, toprak kirliliği, gürültü, titreşim, ışık, ısı, radyasyon ve benzeri kirleticilerin miktarının alıcı ortama etkileşiminin ve bu etkilere karşı alınacak önlemlerin detaylı şekilde incelendiği, alınması planlanan tedbirlerin bilimsel metodlar açısından yeterli özellikleri taşıdığı, alınacak önlemlerin projenin yöre tarımına, su ürünlerine, hayvancılığa, turizme olumsuz etkisinin azalması sonucunu doğuracağı, tüm bu önlemlerle tesisin çevresindeki söz konusu alanlara ve turizme etkisinin bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde kalacağına belirtildiği, ayrıca davacılar tarafından nihai ÇED raporunda yer almadığı belirtilen hususların dava konusu nükleer tesise yer, inşaat ve işletme lisansı verilmesi aşamasında yer alması gereken hususlar olduğu, nihai ÇED raporunda projenin halk sağlığı açısından olumsuz etkilerinin asgaride kalması için her türlü güvenlik sisteminin bulunduğu ve gerekli önlemlerin alındığı belirtildiğinden, davacıların iddialarının yerinde görülmediği, aynı şekilde; 01/12/2014 günlü, 3688 sayılı "ÇED Olumlu" kararının dayanağı ÇED raporunda, nükleer santralden kaynaklanan atıkların kontrolü, yönetimi, depolanması ve bertarafı konularında açıklık bulunmadığı davacılar tarafından ileri sürülmekte ise de; mahallinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde düzenlenen bilirkişi raporunda; Akkuyu NGS için kurulum, işletme ve devreden çıkarma aşamalarında oluşacak katı, sıvı ve gaz formundaki atıklarla ve kullanılmış yakıtlarla ilgili tip, miktar, kimyasal ve fiziksel özellikler, depolama ve bertaraf koşulları, oluşacak emisyonlar ve bunların mevzuatta izin verilen sınırlar içinde kalması konuları ile ilgili Nihai ÇED raporunda kapsamlı bilgi verildiği ve yürürlükteki mevzuata göre izin verilen üst sınırların altında kalacağına taahhüt

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2018/1070

Karar No : 2018/3383

edildiği, katı, sıvı ve gaz atık ve kullanılmış yakıtların türleri ve depolama, bertaraf ve emisyon konularında öngörülen tür, miktar ve yöntemlerin bir nükleer santral için uygun olduğu görüşlerine yer verildiğinden söz konusu iddiaların da işlemi kusurlandırır nitelikte görülmediği, bu durumda; ÇED raporunda, gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerinin önlenmesi ve çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için ilgili mevzuat ile bilimsel esaslar uyarınca gereken tedbirlere yer verildiği ve söz konusu raporda belirlenen eksikliklerin çevrenin korunması yönünden olumsuz etkilerinin olmayacağı hususlarının bilirkişi raporu ile ortaya konulması karşısında, Mersin İli, Gülnar İlçesi, Büyükeceli Beldesinde yapımı planlanan "Akkuyu Nükleer Güç Santrali (Nükleer Güç Santrali, Radyoaktif Atık Depolama Tesisi, Rıhtım, Deniz Dolgu Alanı ve Yaşam Merkezi)" projesi hakkında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğüne tesis edilen 01/12/2014 günlü, 3688 sayılı "ÇED Olumlu" kararında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Davacı, anılan kararı temyiz etmekte ve bozulmasını istemektedir.

Temyiz edilen kararla ilgili dosyanın incelenmesinden; Danıştay Ondördüncü Dairesi'nin verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşıldığından, davacının temyiz isteminin reddine, Danıştay Ondördüncü Dairesi'nin 23/11/2017 günlü, E:2015/3265, K:2017/6250 sayılı kararının ONANMASINA, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmediğinden 59,10 TL harcın istemi halinde davacıya iadesine, kesin olarak, 20/06/2018 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

Başkan
Namık Kemal
ERGANİ
(X)

Üye
Nüket
YOKLAMACIOĞLU
(X)

Üye
Gürsel
MEKİK
(X)

Üye
Ziya
ÖZCAN
(X)

Üye
Hasan
GÜZELER

Üye
Abdülkadir
ATALIK

Üye
Yalçın
EKMEKÇİ

Üye
Doç. Dr. Selami
DEMİRKOL

Üye
Bilal
ÇALIŞKAN

Üye
Oğuz
YAĞLICI

Üye
Hasan
ODABAŞI

Üye
Muhsin
YILDIZ
(X)

Üye
Bilge
APAYDIN

KARŞI OY

X- Dava; Mersin İli, Gülnar İlçesi, Büyükeceli Beldesinde yapımı planlanan "Akkuyu Nükleer Güç Santrali (Nükleer Güç Santrali, Radyoaktif Atık Depolama Tesisi, Rihtım, Deniz Doğu Alanı ve Yaşam Merkezi)" projesi hakkında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğüne verilen 01/12/2014 günlü, 3688 sayılı "ÇED Olumlu" kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Uyuşmazlıkta yargısal incelemenin, bu dosyadaki bilgi ve belgeler ile aynı konudaki İdari Dava Daireleri Kurulu'nun E:2018/1075, E:2018/1074, E:2018/1361, E:2018/1365, E:2018/1745, E:2018/1360, E:2018/1069, E:2018/1076, E:2018/1068, E:2018/1359, E:2018/1362, E:2018/1029 esas sayılı dosyalarında bulunan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesi suretiyle yapılması gerekmektedir.

Dairece yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda; gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerinin önlenmesi ve çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için ilgili mevzuat ile bilimsel esaslar uyarınca gereken tedbirlere nihai ÇED Raporunda yer verildiği ve söz konusu raporda belirlenen eksikliklerin çevrenin korunması yönünden olumsuz etkilerinin olmayacağı belirtilmiş ise de; görülmekte olan dava ile yukarıda esas numaraları belirtilen dava dosyalarında, söz konusu ÇED raporuna ilişkin çeşitli uzman görüşleri ve raporları bulunmakta olup, bu raporlarda aşağıdaki tespitlere yer verilmiştir:

Türk Tabipleri Birliği Halk Sağlığı Kolu Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi ÇED Raporu Değerlendirmesi:

Bu raporda;

- "ÇED Raporunda bölgedeki hastalıklar başlığında sadece kanser verilerinin kullanıldığı, bu veriler dışında bağışıklık bozukluğu hastalıkları, mide ülseri ve mide zarı atrofisi, tiroit, meme, kan yapıcı organ ve diğer organ kanser ve tümörleri, hipotroidi, düşük doğum ağırlıklı bebek sayısı, prematüre bebek doğumu sayısı, şeker hastalığı, verem gibi süregelen enfeksiyon ve bağışıklık bozukluğu hastalıkları verilerinin raporda değerlendirilmediği,

- ÇED Raporunda radyasyonun genetik etkilerinden bahsedildiği ancak raporda radyasyonun kansere etkisine yönelik hiçbir bilgi bulunmadığı;

- ÇED raporunda bireysel radyasyon dozları ve iyonlaştırıcı ışınım kaynaklarının çeşitlerinden kaynaklanan doz ölçümlerine yönelik parametrelerin gerekli değerlendirmeye yetecek veri sunmadığı,

- Projenin Mersin'in önemli gelir kaynaklarından olan balık yetiştiriciliği ve deniz balıkçılığına etkilerinin, ÇED raporunda sistematik olarak ortaya konulmadığı,

- Bölgedeki kuyulardan içme ve kullanma suyu ve sulama suyu elde eden yerleşim yerlerinin, tesisin yapım ve işletim sürecinde nasıl etkileneceğinin ÇED raporunda değerlendirilmediği" belirtilmiştir.

Akkuyu Nükleer Santrali ÇED Olumlu kararına yönelik olarak "Prof Dr. Hayrettin Kılıç" tarafından hazırlanan uzman görüşü:

Bu raporda;

- "Santralin VVER-1200 tipi reaktörlerinde çevreye salınması öngörülen 23 radyoaktif izotop envanterinde, çevre etkileri çok önemli olan "Tritiyum" ve "Karbon" izotoplarının gösterilmediği,

- Toplamda 4 reaktörden çevreye yayılacak salınım miktarının 60,740 Curi olduğu, bu değer ÇED raporunda 20 kat daha düşük gösterildiği,

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2018/1070

Karar No : 2018/3383

- ÇED Raporunda, soğutma suyu sisteminde kullanılacak "Sodyum Hipoklorit" kimyasalının denize bırakılma sırasında özelliğini kaybettiği belirtilmekte ise de, bunun gerçeği yansıtmadığı,
- Ana soğutma suyu pompalarının yarattığı yüzeysel akıntıların hidro-dinamiğini gösteren çizimler dikkate alındığında, santrale giren deniz suyu noktası ile deşarj noktası arasında deniz suyu sirkülasyonunun meydana geleceği, bu hususun ÇED Raporunda değerlendirilmediği, bu sebeple santralin soğutma suyu sisteminin deniz suyu sıcaklığına etkisine yönelik verilerin eksik ve yetersiz olduğu,
- Santrale giren deniz suyu noktası ile deşarj noktası arasında oluşan deniz suyu sirkülasyonu sırasında toksik asitlerin kümülatif olarak denize deşarj edileceği, bunun tesisin sucul yaşam üzerindeki etkisini artıracığı,
- Nükleer tesisin işletimi sırasında oluşacak asit yağmurlarının bölgedeki tarıma etkisinin ÇED Raporunda irdelenmediği" tespit edilmiştir.

Akkuyu Nükleer Santrali Projesi ÇED Raporunun Klimatolojik ve Meteorolojik Açılardan Değerlendirilmesine yönelik olarak "Prof. Dr. Murat Türkeş" tarafından hazırlanan rapor:

Bu raporda;

- "ÇED Raporunda, veri ve analiz sonuçlarının bölgede hangi çevresel koşulları oluşturacağı, hangi klimatolojik risklerin oluşacağı konusuna hiç değinilmediği,
- Proje alanında etkin olan hava kütleleri ve yağış oluşum düzenekleri, özellikler, yağış ve fırtına olaylarının sinoptik klimatolojisinin bir çok eksiklik ve yanlışlık içerdiği,
- ÇED Raporunda belirtildiğinin aksine, yöredeki yağışların sadece yükselti düzeneği ile açıklanamayacağı, bölgede Akdeniz ve orta enlem siklonlarının bulut ve yağış oluşum düzeneklerinin birinci derecede önemli olduğu, bu konuda raporda yeterince değerlendirme yapılmadığı,
- ÇED Raporunun 4.3 "Yağış" başlıklı bölümündeki uç yağışlar analizinin çok yetersiz olduğu,
- ÇED Raporunda tornado ve siklon analizinin hiç yapılmadığı ancak bunların yapılmış gibi gösterildiği" tespitlerinde bulunulmuştur.

Akkuyu Nükleer Santrali Projesi ÇED Raporunun Deprem Riskleri Açısından Değerlendirilmesine yönelik olarak "Prof. Dr. A.M.Celal Şengör", "Doç. Dr.M. Sinan Özeren" ve "Yüksek Müh.Ali D. Özbakır" tarafından hazırlanan rapor:

Bu raporda;

- "Kıbrıs'ın güneyinde oluşabilecek yüksek ölçekte bir depremin bölgede yaratacağı etkilerin ÇED raporunda yeterince incelenmediği,
- Helen yayında dalma-batma veya volkanik patlama kaynaklı tsunami riski bulunduğu, bu nedenle de Doğu Akdeniz havzasının tamamının tsunami modellerine yansıtılması gerekirken, bunun yapılmadığı,
- Nil deltasında oluşabilecek büyük yer kaymalarının Doğu Akdeniz sahillerinde 4-5 metrelik dalgalar yaratabileceği, bu riske yönelik ÇED Raporunda hiçbir bilgi bulunmadığı" şeklinde tespitlere yer verilmiştir.

Dairece, yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen rapor hükme esas alınarak karar verilmiş ise de; söz konusu projenin çevrenin korunması yönünden olumsuz etkilerinin bulunduğu ve ÇED Raporunda buna yönelik tedbirlere yeterince yer verilmediği yönündeki yukarıda belirtilen raporlar ile uzman görüşlerinde yer alan tespitlerin, bilirkişi raporunda karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacıların, ÇED Raporundaki bilgi ve verilerin eksik ya da yanlış olduğu yolundaki iddiaları da göz önünde bulundurulduğunda, teknik bilgi gerektiren yukarıda belirtilen hususların araştırılarak açıklığa kavuşturulmasından sonra, uyuşmazlık hakkında bir karar verilmesi gerekmektedir.

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2018/1070
Karar No : 2018/3383

Açıklanan nedenle, yukarıda belirtilen hususların açıklığa kavuşturulması amacıyla ara karar yapılarak, bilirkişilerden ek rapor istenilmesi, bu raporun sonucuna göre karar verilmesi gerektiği oyuyla, karara katılmıyoruz.

Başkan

Namık Kemal
ERGANİ

Üye

Nüket
YOKLAMACIOĞLU

Üye

Gürsel
MEKİK

Üye

Ziya
ÖZCAN

Üye

Muhsin
YILDIZ